

Сэрэгэй үедэ болоһон Октябрьска революциин дүрбэн ойнууд

Сэрэгэй үедэ агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин дүрбэн ойнууд үнгэрбэ. Тээд, үшээнэй хоорондохы үе үндэһээрэ илгаатай байна. Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVII ой тухай хэһэн өөрынгөө элдхэл соо нүхэр Сталин болбол дайнай дүрбэдэхи жэл хадаа дайнай үеын түрүүшын гурбан жэлһээ үндэһээрэ илгаатай байна гээ хэн. Тийн, немецүүдэй довтолгын үе болохо түрүүшын хоёр жэлнүүдэй ба манай фронт дээрэхи үндэһэн хубилалтын жэл болохо гурбадахы жэлэй хоорондо болоод, мүн тэрэһэлэн элэ жэлнүүдэй ба немецкэ сэрэгүүдые илаһан советскэ арминүүдэй болон манай союзнигуудай арминүүдэй шийдэхы шанартай илалтануудай жэл болохо дүрбэдэхи жэлэй хоорондо ямар үндэһэн илгаанууд бии гээшэб?

Сэрэгэй түрүүшын 2 жэл хадаа «... Немецкэ сэрэгүүдэй довтолго байһан ба манай ороной гүн худар тэдэнэй дабшажа абалан, харин тийхэдэ Улаан Арми хамгаалгын байлдаануудыо хэхэ баатай болоһон жэлнүүд байһан байгаа...» гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна. Энэ үе болбол агрессивнэ наци болохо Германи болбол эб найрамдалда дуратай Советскэ Союзда орходоо дайн байлаһанга үлэмжэ ехэ бэ хэлхэгдэй байһыень харуулаа. Тийхэдэ Германи болбол Европодо хоёр жэлэй туршала дайн сэргэ хэһэн дүй дүршэлтэй 170 дивизи сэрэгүүдые манай хилэ дээрэ асаржа, Советскэ Союзда хорото муухайгаар довтолжо ороһон бэлэй. Энэ дайнда бүхы шахуу Европийн үйлдбэрний хүснүүдые ба өөрынгөө вассална түрэнүүдэй нилээд олон армиүүдые немецүүд хэрэглэжэ шадаха гэжэ энэидэ нэмэхэ хэрэгтэй — гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна. Үшөө 1944 оной август барта болоһон харини гүрэнүүдэй корреспондентүүдэй пресс-конференци дээрэ Совинформбюрогай начальнигай эрлөгшө нүхэр Лозовский болбол «Асахи» гэжэ японско газетин үгдэһээ мэдэхэл, немецүүд болбол советско-германска фронт дээрэ 180 дивизи, тэрэһээ галиа румынска фронт дээрэ 25 дивизи ба финскэ фронт дээрэ 3 дивизитэй байгаа гэжэ мэдүүлэһэн бэлэй. Тэрэһинээ галиа дайн сэргэй эхилһэнэй түрүүшын үдэрнүүдтэ СССР-тэ эсэргүүсэн Румыни болбол 20 дивизи, Финлянди — 20 дивизи эльгэһэн байха юм. Венгерскэ болон словацка сэрэгүүдые тоололгүйгөөр немецүүд хамта 248 дивизитэй болһон байгаа. Хэрбээ немецүүд Францитай сэргээхэтээ 10 хуягта танкова дивизи хэрэглэһэн хаа, харин дайн сэргэй түрүүшын үгдэрһөө эхилжэ Зүүн фронт дээрэ 30 хуягта танкова дивизиүүдые хаяһан байна. Тээд тэрэһинээ хойшо немецүүд болбол Баруун Европодоо абалга Зүүн фронт дээрэ саг үргэлжэ сэргэй хүснүүдые нэмэн эльгээжэ, баруун ба урла фронтнууд дээрэхи өөһадынгөө хүсые бага болгоһон байгаа.

★
Яруунын, Хориин ба Хэжэчгын аймигуудаар болоһон агитколлективүүдэй хүтэлбэрлэгшэдэй семинарнууд болон партийна эльбхитэдэй суглаанууд дээрэ, мүн Яруунын аймагай Исингын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ба бусад нотагуудаар Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVII ой тухай нүхэр Сталиной элдхэлые шудалжа байхадаа иимэ асуудал хураһан байгаа: «Немецүүдэй довтолгын үе болохо түрүүшын 2 жэлнүүдэй ба манай фронт дээрэхи үндэһэн хубилалтын

★
жэл болохо гурбадахы жэлэй хоорондо боллод, мүн тэрэһэлэн тэдэ жэлнүүдэй ба немецкэ сэрэгүүдые илаһан советскэ арминүүдэй ба манай союзнигуудай арминүүдэй шийдэхы шанартай дишлэлтэнүүдэй жэл болохо дүрбэдэхи жэлэй хоорондо ямар үндэһэн илгаанууд бии гээшэб?»
Энэ асуудал табихадаа үзэжэ байһан үе саг тухай шухла материал үгэхые тэдэ нүхэр гуһил бйна. Дооро толилогдоһон статья болбол энэ асуудалда харкунь боложо үгэнэ.

★
хайгаар гэб гэнтэ сэрэгэй довтолго хэжэ орохо зуураа немецүүд болбол морально-политическэ, пропагандистска довтолго хэсэһэн байха юм.
1941 оной июния 26-да немецкэ радио болбол «советскэ сэрэгүүд дүүрэн бута сохигдоһон ба саашадаа эсэргүүсэлтэ хэхэ шадабаригүй болоо» гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ хайрхалһан байгаа. Мүн 1941 оной июния 30-да немецүүд болбол «бүхы советскэ авиаци үгы хэгдэбэ» гэжэ мэдүүлэһэн бэн. Үшөө 1941 оной июлия 7-до «СССР-эй бүхы хүсэлэйн резерв дүүрбэ» гэжэ мэдүүлһэн бэлэй.
Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин XXIV ой тухай хэһэн элдхэл соогоо нүхэр Сталин ниггэжэ хэлэһэн байгаа: «Манай орондо довтолго хэхэдэ немецко-фашистска бүлимтаргшад нара хахад — хоёр нара соо Советскэ Союзые албаты «налгаажэ» шадаха ба энэ богонихон саг соо Урал хүрэжэ шадахады гэжэ тоолоһон байгаа. «Сахилгаан түргэнөөр» илаха гэнһэн энэ түсэбөө немецүүд июулаггүй байһыень хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр харин тэрэ түсэбөө али болохоор сонсоһон талгадаг хэн. Тээд баримтанууд хадаа «сахилгаан түргэн» түсэбэйн хамга хүнгэн хэйхи бололготой ба үнтэнэ хүрһэгүй байһы харуулба. Мүнөө тэрэ тэнэг түсэбэнь хүсэд буруу хүрһэндэ тоолохо хэрэгтэй».
Улаан Арми болбол дайн сэргэй түрүүшын хоёр жэл соо хамгаалгын байлдаануудыо хэжэ лайсанай амиды хүсые балбаһан ба техникыень бутасохинон байгаа. Дайн сэргэй түрүүшын хоёр жэл соо Германи ба тэрэһинэй союзнигууд манай фронт дээрэ 6.400.000 солдат ба офицернүүдээ алууһан ба плендэ алдаба, бүхы түрэлэй 56.500 ехэ буу, 42.400 танк, 43.000 самолёт гэнһэн байна. Алдарт советскэ партизанууд 300.000 гитлеровскэ солдат ба офицерыз хюлажа, 895 бүү зэбсэгтэй ба һомо хэрэгсэлтэй складуудые

★
галдажа, 3.000 поезд харгы замһаа хаяһан ба 3.263 түмэрзамай болон шоссейнэ харгын хүүргэнүүдые төһөлһөн байна. Немецүүд болбол манай фронт дээрэ өөһадынгөө кадрова дивизиүүдэй болон дүй дүршэлтэй болон команда составайнгаа ехэнхи хубине гэнһэн байха юм
«... Хоёр жэл дайн сэргэ хэһэнэйтгээ эсэстэ гитлеровскэ Германи болбол сэргэйнгээ хүсэ буураба, гини немецко-фашистска арми гэшэ ехэхэн хохидоодо ороод байна» — гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай хоёрдэхи жэлэй ойдо дашарамдуулан Совинформбюро бэшһэн байгаа. Гэбшье, энэ үедэ немецүүд болбол хоёрдохы Фронтын нэгдлэгүй байһание хэрэглэжэ манай Фронтын урла зүгтэ довтолгоо ороожэ, Кавказ ба Сталинград хүрһэн байгаа. Тийхэдэ дайсан болбол зарим участогууд дээрэ довтолго хэжэ шадаха аргатай байһан юм.
Хэрбээ немецүүд болбол 1941 ондо бүхы фронтнууд дээрэ довтолго хэжэ Ленинград, Москва шадар, Ростов, Тихвин болон бусад газарнуудаар зогсоогдһон бута сохигдобошье һаа, 1942 ондо тэдэнэр хадаа Баруун Европодоо хүснүүдые хаяжа гаясахан Урла зүгтэ довтолго хэхэ аргатай байһан бэн.
«... Дайнай гурбадахы жэлын Улаан Арминн хүсэн түгэлдэр довтолгоо байлдаануудыо дэлгэрүүлһэн хэдэ хэдэн шийдэхы шанартай байлдаанууд соо немецүүдые хяа бута сохихон, советскэ газарай гурбанай хоёр хуби дээрэһээ немецкэ сэрэгүүдые намнажа, тэдэниие бээ хамгаалга баатай болгоһон, тийхэ зуураа, немецкэ сэрэгүүдтэй урла урлааа каража, союзнигуудай зүгһөө шухала дэмжэлэггүйгөөр Улаан Арминн дай хэхэ ябадалаа үргэлжэлүүлээр байһан манай фронт дээрэ үлэһэн эрьелтын жэл болоһон байгаа». (Сталин).
Улаан Арми хадаа немецүүдэй, итальянецүүдэй, румынуудай, венгернүүдэй, финнуудэй шалэгдэмэл арминүүдые олон да-

★
лын абаалһаагаар дүүргэбэ». (Сталин).
Немецкэ сэрэгүүдтэ Улаан Арминн хэһэн арбан сохилгонуудыо нүхэр Сталин нэрлэһэн байгаа. Эгээл энээгээр немецкэ сэрэгүүдэй гол бүлэглэлгэнүүдые бута сохижо, манай Эхэ ороной газар дээрэһээ дайсанни намнажа ябадал шийдхэгдһэн байгаа. Улаан Арминн арбан сохилгонууд болбол немецко-фашистска сэрэгүүдые дийлэхэ ябадалыо хүсэд хангаһан байна.
Энэение «... Германин гол дайсан болохо Советскэ Союз хүсэн шадалайнгаа талаар гитлеровскэ Германиһаа булюо байһан ябадалаар тайлбарилха хэрэгтэй байна». (Сталин).
Манай союзнигууд болбол өөһэд тээшээ немецүүдэй 75 дивизи татажа, немецко-фашистска сэрэгүүдые илахадамнай манда туһалһан байна. Гэбшье, нүгөө талаһаань «...энэ жэлэй нахар Улаан Арми хүсэд түгэлдэр довтолгоо ябуулануудыо хэжэ, немецкэ 200 шахуу дивизиине байлдаанда татаагүй һаань, манай союзнигуудай сэрэгүүд немецкэ сэрэгүүдые нимэ түргөөр бута сохин, тэдэниие дунда Итали, Франци болон Бельгитэ намнажа шадахагүй байһанда мүн ээ һэжэглэлтэгүй». (Сталин)
Немецко-фашистска эзэмдэгшэдыо эсэслэн илаха ябала «...Германие саашадаашье хоёр Фронтын хоорондо албарга соо бариха байха ябадала байһа».
Дайн сэргэй үедэ үнгэргэгдһэн Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин дүрбэн ойнуудай хоорондо нимэ үндэһэн илгаанууд байна гэшэ. Иймэһээ нүхэр Сталиной элдхэлые шудалхалаа энэ ойнуудай хоорондохи илгаануудыо ажалшадга энэ түсэбэй ёһоор ойлгуулжа үгэхэдэ болоно.
П. ХАДАЛОВ,
БМП(б)-гай Лениной лентерскэ группын хүтэлбэрлэгшэ.
★
Һурагшад колхозоо туһалаа
Баянголой хүсэдбэшэ дунда һургуулийн һурагшанар, багшанар нүхэр Ракшаева ба Бурдуковская гэгшэдэй хүтэлбэри дара ябажа, үнгэргэһэн намарай таряа хураалгын үедэ Кировэй нэрэмжэтэ колхозой парти дээрэ элибхитэйгээр хүтэлмэрилжэ, ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн байха юм.
Һурагшанар 41 га газар дээрэһээ колхоз суглуулжа 214 килограмм таряа тушаагаа. Тэдэнэр 12 центнер хартаабха малтанар ба 5 тонно капуста суглуулжа арлгалаһан байна. Таряа сохилгын ба сэлбэлэгшын үедэ һургуулиһинд 12 дахин хамтаараа сугларжа гараһан байна.
Мүн тэрэһэлэн хамтын мал ажалай үбэлжэлгын бэлэхэлдэ туһалжа, малай байра болон мал, хорёо гэхэ мэтгэе сэлбэрлэбэ. Эгэ хүдэлчэрийн үенүүдтэ һурагшанар Н. Гармаева, Ц. Жигжитов, Г. Юндунова, П. Рахпаев, Н. Балмаев, Д. Дубжитова ба бусад шалгарба.
Ш. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.
Баргажанай аймаг.

Нүхэд пропагандистнууд ба агитаторнууд!
Нүхэр И. В. Сталиной 1944 оной ноябриин 6-да хэһэн элдхэл ба ноябриин 7-ой приказые арад зондо танюулжа байхадатнай гараһан ойлгогдохогүй асуудалнуудыо бэшэжэ, манай редакция эльгээгты. Тэдэнэй харкунь хэблэгдэжэ газетэдэ гараха.

